

УДК 94 (100)

<http://doi.org/10.17721/2524-048X.2018.10.176-186>

Вікторія Пількевич, к.і.н., асист.
Київський Національний університет
імені Тараса Шевченка

«ОСВІТА ДЛЯ ВСІХ» В ДІЯЛЬНОСТІ ЮНЕСКО

Анотація. В даній статті головна увага була приділена освітній сфері діяльності Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, а саме – одній з найважливіших програм ЮНЕСКО «Освіта Для Всіх», що була прийнята у 2000 році у Дакарі. Встановлено, що освіта є пріоритетним напрямком діяльності Організації. Автором було визначено передумови до прийняття даної програми. В ході написання статті велика увага була приділена основним цілям «ОДВ» та результатам виконання цих завдань. Вказано на важливість таких положень, як право всіх на освіту, гендерна рівність, вдосконалення системи освіти, забезпечення гарної успішності тощо. Проаналізовано основні здобутки та прорахунки даної програми за 2000 – 2015 роки. На основі Всесвітньої доповіді щодо моніторингу «ОДВ» показано статистику по досягненню даних цілей. З'ясовані проблеми даної сфери, які необхідно вирішити у майбутньому. Наведено думки генеральних директорів ЮНЕСКО щодо ролі освіти у діяльності ЮНЕСКО, оцінки реалізації положень «ОДВ». Визначено перспективи діяльності ЮНЕСКО щодо реалізації даної програми на майбутні роки (з 2015 по 2030 рр.)

Ключові слова: ЮНЕСКО, «Освіта Для Всіх», декларація, форум, моніторинг.

Освіта є однією з провідних сфер діяльності ЮНЕСКО. В своїй діяльності у даній сфері Організація спирається на низку прийнятих документів, зокрема: Конвенцію про боротьбу з дискримінацією в області освіти (1960 р.), Рекомендацію про розвиток освіти дорослих (1976 р.), Конвенцію про технічну і професійну освіту (1989 р.), Саламанську декларацію і Рамки дій осіб з особливими потребами (1994 р.), Конвенцію про визнання кваліфікацій, що відносяться до вищої освіти в європейському регіоні (1997 р.), Міжнародну стандартна класифікація освіти (1997 р.) тощо.

Колишній генеральний директор ЮНЕСКО Федеріко Майора зазначав, що «Для ЮНЕСКО освіта – це не тільки одна з цілей і навіть не тільки одна з прав, закріплених у Всесвітній декларації прав людини, оскільки вона є також нашим основним і часто нашим єдиним важелем діяльності» [1, с. 4.]. Дійсно, складно не погодитися з його словами. Сьогодні кожна людина розуміє необхідність мати освіту, розвиватися, долучатися до світового цивілізаційного процесу.

Ціль ЮНЕСКО – зберегти мир у світі шляхом поширення культурних, наукових та освітніх зв'язків. У Статті Організації зафіксовано: «Думки про війну виникають в розумах людей, тому в свідомості людей потрібно укорінювати ідею захисту миру» [2, с. 5]. Освіта дає можливість реалізувати дану мету.

ЮНЕСКО створює міжнародні й регіональні мережі для надання допомоги країнам з низки питань у сфері вищої освіти: академічна гнучкість, міжнародний обмін передовим досвідом, вивчення систем освіти й формування знань, нововведення у навчальному плані, лідерство для жінок-педагогів, вдосконалювання викладачів і визнання якості дипломів у вищій освіті тощо.

Важливою подією діяльності ЮНЕСКО в сфері освіти була міжнародна конференція з «Освіти Для Всіх», що проходила в Джомтєні (Таїланд) у 1990 році, на якій учасники домовилися універсалізувати систему початкової освіти і скоротити неписьменність до кінця десятиліття. Концепція, що була вироблена в Джомтєні дала широке і всеосяжне бачення освіти і її вирішальної ролі в

розширенні можливостей кожної людини і перетворенні суспільства. До числа її ключових аспектів і принципів відносяться: загальний доступ до навчання; акцент на рівноправність, надання особливої уваги учбовим результатам; розширення засобів і масштабів базової освіти; збагачення середовища навчання і укріплення партнерських зв'язків [3, с.12].

Через шість років після цієї конференції в Аммані (Йорданія) у 1996 році відбулася проміжна зустріч в рамках Міжнародного Консультативного Форуму з «Освіти для Всіх», на якій були присутні близько 250 учасників з 73 країн, що представляли міністерства освіти, агентства і неурядові організації. Головною метою даної зустрічі було оцінити роботу, виконану після конференції в Джомтьєні.

Але найбільшій увазі заслуговує Міжнародний Освітній Форум, який проходив в Дакарі (Сенегал) в квітні 2000 року, і був першою і особливою подією у сфері освіти на початку нового століття. Приймаючи план дій, запропонований в Дакарі, учасники підтвердили намір досягти реалізації стратегії «Освіти Для Всіх» до 2015 року. На Форумі були сформульовані наступні завдання «ОДВ»:

1. Розширення і вдосконалення комплексних заходів по догляду за дітьми молодшого віку і їх вихованню, особливо відносно найуразливіших і більш знедолених дітей.

2. Забезпечення того, щоб до 2015 року всі діти, особливо дівчатка, діти з неблагополучного середовища і з етнічних меншин могли вільно здобувати безкоштовну і обов'язкову високоякісну початкову освіту.

3. Забезпечення того, щоб освітні потреби всіх молодих людей і дорослих задовольнялися на основі рівного доступу до відповідних програм навчання і придбання життєвих навиків.

4. Підвищення на 50% рівня письменності дорослих до 2015 року, особливо жінок, і надання всім дорослим рівного доступу до базової і безперервної освіти.

5. Ліквідація гендерних відмінностей в початковій і середній освіті до 2005 року і досягнення гендерної рівності в області освіти до 2015 року з приділенням особливої уваги наданню дівчаткам повного і рівного доступу і забезпеченню їхньої гарної успішності в рамках високоякісної базової освіти.

6. Всестороннє підвищення якості освіти і забезпечення гарної успішності для всіх, з тим щоб кожен міг досягати визнаних і таких, що піддаються оцінці показників навчання, особливо відносно письменності, рахунку і найважливіших життєвих навиків [4, с. 8].

Дана програма, на нашу думку, є важливим аспектом діяльності ЮНЕСКО в галузі освіти, адже вона включила в себе актуальні проблеми сучасності в області освіти. Також це одна з головних програм ЮНЕСКО в сфері освіти, яка несе в собі досить важливі напрямки діяльності організація для покращення ситуації в освітньому житті.

Доречно згадати також і про Регіональні рамки дій, які були прийняті для країн Європи та Північної Америки 6 – 8 лютого 2000 року, що було раніше за прийняття програми ОДВ. Отже, в цих рамках було чітко підкреслено, що в країнах Центральної і Східної Європи як і раніше відбувалася занепокоєність по відношенню до якості освіти. А також з'являється ознаки, що викликають занепокоєність: збільшення кількості другорічників і учнів, що перестали отримувати шкільну освіту; низька мотивація деяких учнів, що відображена в постійних прогулах; набагато нижча успішність більшості учнів, що знаходяться в несприятливих умовах і інше [5, с. 64–65].

Що ж до результатів виконання даної програми, то згідно Всесвітньої доповіді з моніторингу «ОДВ» цілі, що були встановлені на 2000–2015 рр., досягнуті лише у третини держав. Також було відзначено, що лише половина країн досягла найголовнішої цілі – забезпечення загальної початкової освіти. А це потребує значних коштів.

ЮНЕСКО була підготовлена і оприлюднена доповідь «Освіта Для Всіх, 2000 – 2015 рр.: досягнення і невирішені проблеми», де представлений аналіз досягнень цілей ОДВ за 15 років.

За словами тодішнього генерального директора ЮНЕСКО Ірини Бокової: «Світове товариство досягло значних успіхів на шляху до Освіти Для Всіх. Не дивлячись на те, що цілі ОДВ не були повністю досягнуті до 2015 року, сьогодні кількість дітей, які відвідують школу, збільшилось на декілька мільйонів, у порівнянні з тією кількістю, яке спостерігалось б у випадку збереження тенденцій 90-х років. Але дуже багато ще необхідно зробити. Нам потрібні конкретні, гарно фінансовані стратегії, які приділяють першочергову увагу найбільш вразливим прошаркам суспільства, особливо дівчаткам, і які здатні підвищити якість навчання, скоротити розрив в рівні грамотності і зробити освіту актуальною і всезагальною» [6].

Вище були зазначені цілі, поставлені у 2000 році в ході зустрічі у Дакарі. Доцільним буде підсумувати роботу за 15 років і побачити що ж було досягнуто, а над чим ще серйозно потрібно працювати світовій громадськості для повного виконання поставлених цілей, з'ясувати здобутки та прорахунки даної програми. Отже, у Всесвітній доповіді щодо моніторингу ОДВ були представлені наступні висновки:

Ціль 1. Розширення системи виховання і догляду за дітьми дошкільного віку, особливо за дітьми з найбільш вразливих прошарків суспільства. За результатами, дана ціль була досягнута в 47% країн, і ще 8% були близькі до її досягнення. 20% країн виявилися дуже далекими від поставленої мети. Загалом, в 2012 році майже на дві третини більше дітей дошкільного віку були зараховані в школу, ніж у 1999 році.

Ціль 2. забезпечення загальної початкової освіти, особливо дівчаток, дітей з етнічних меншин і соціально неблагополучного середовища. Цієї цілі досягли 52% держав, 10% є близькими до її реалізації, а інші 38% знаходяться далеко від її здійснення. Більше третини дітей, які не відвідують школу, живуть у конфліктних зонах. Але сьогодні число дітей, що ходять до школи, зросло майже на 50 мільйонів, у порівнянні з 1999 р. В багатьох місцях освіта залишається платною, але завдяки грошовій допомозі і програмам шкільного харчування навчання в школі стає більш доступним для бідних груп населення.

Ціль 3. Забезпечення для молоді і дорослих рівного доступу до навчання і набуття життєвих навиків. 46% держав змогли забезпечити загальне охоплення початковою освітою на рівні молодших класів середньої школи. В цілому, число тих, хто навчається в молодших класах середньої школи зросло на 27%, а в країнах Африки на південь від Сахари воно збільшилося більше ніж в два рази. Але було зазначено, що третина підлітків в країнах з низьким і середнім рівнем доходу не зможе завершити першу сходинку середньої освіти в 2015 році.

Ціль 4. Зниження рівня неграмотності дорослих на 50% до 2015 р. Ця ціль була досягнута лише в 25% держав, а 32% знаходяться достатньо далеко від її здійснення. У всьому світі частка неграмотності серед дорослих скоротилася з 18% в 2000 році до 14% у 2015 році, але це майже повністю відбувається завдяки дорослішанню освіченої молоді. Жінки продовжують складати майже дві третини неграмотного дорослого населення. Половина жінок в країнах Африки на південь від Сахари не мають навіть базових навиків грамотності.

Ціль 5. Досягнення гендерного паритету і тендерної рівності. Було зазначено, що до 2015 р. гендерний паритет на початковій сходинці освіти буде досягнутий в 69% країн. На рівні середньої освіти цієї цілі досягнуть лише 48% країн.

Ціль 6. Підвищення якості освіти і введення кількісних оцінок результатів навчання для всіх. З 1990 по 2012 рік кількість тих, хто навчається у розрахунку на одного викладача в початковій школі, скоротилася в 121 з 146 країн. Але для того, щоб всі діти могли навчатися в школі, необхідно додатково чотири мільйона вчителів. Нестача кваліфікованих викладачів спостерігається у третини країн, а в ряді країн Африки на південь від Сахари кваліфіковані вчителі складають менше 50%. Фінансування і політична воля з 2000 року уряду багатьох країн значно збільшили витрати на освіту. 38 країн підвищили фінансування сектора освіти. Але тим не менш, недостатнє фінансування залишається головною перешкодою на шляху досягнення цілей ОДВ на всіх рівнях [6].

З 19 по 25 травня 2015 року в Інчхоні (Республіка Корея) відбувся Всесвітній форум з питань освіти 2015 р. На зустрічі були присутні більше 1600 учасників, в тому числі більше 120 міністрів, голови і члени делегацій, голови установ і посадові особи різних організацій, представники громадянського суспільства, педагогічної професії, молоді і приватного сектора. В ході роботи форуму була прийнята наступна декларація щодо подальшої реалізації даних цілей «Інчхонська декларація Освіта 2030», де викладена нова концепція у вирішенні даних актуальних питань: доступу до освіти, гендерної рівності, справедливості, можливостей навчатися протягом всього життя тощо [7].

Таким чином, можна побачити, що Організація Об'єднаних Націй намагається продовжити програму «Освіта для Всіх». В 2015 році було підведено підсумки роботи у цьому напрямку, визначено основні здобутки у вирішенні актуальних питань сучасності, позитивні зміни, які відбулися в освітній сфері за даний період, а також відмічені головні проблеми, які потрібно в подальшому активно вирішувати. Можна з впевненістю сказати, що певні «перемоги» ЮНЕСКО у реалізації програми «Освіта Для Всіх» є, але, як показують результати діяльності у 2000 – 2015 роках, проблеми в освітній сфері залишаються, і вони потребують ще більшої уваги з боку світової громадськості. Є підстави сподіватися, що при активній роботі ЮНЕСКО, використанню інформаційних і комунікаційних технологій, покращенню фінансування освітнього життя, людство може досягти значних успіхів для майбутніх поколінь.

Список використаних джерел та літератури:

1. Майор Ф. Образование и человеческое развитие / Ф. Майор // ЮНЕСКО. Деятельность в области образования во всем мире. – Париж, 1994. – С. 68.
2. Устав Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры / Основные документы. Издание 2014 года, включающее тексты документов и изменения, принятые Генеральной конференцией на 37-й сессии (Париж, 5 – 10 ноября 2013 г.). – 237 с. [Електронний ресурс]

- Режим доступу:
<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002269/226924r.pdf#page=6> – Дата звернення: 3 червня 2018. – Назва з екрану.
3. Расширенные комментарии к Дакарским рамкам действий: ОДВ: выполнение наших коллективных обязательств // Всемирный форум по образованию (2000; Дакар). Дакарские рамки действий: Образование для всех: выполнения наших коллективных обязательств: Приняты Всемирным форумом по образованию: 26 – 28 апреля 2000 г., Дакар, Сенегал, включая шесть региональных рамок действий. – Париж: ЮНЕСКО, 2000. – С. 12.
 4. Текст, принятый Всемирным форумом по образованию Дакар, Сенегал, 26 – 28 апреля 2000 г. // Всемирный форум по образованию (2000; Дакар). Дакарские рамки действий: Образование для всех: выполнения наших коллективных обязательств: Приняты Всемирным форумом по образованию: 26 – 28 апреля 2000 г., Дакар, Сенегал, включая шесть региональных рамок действий. – Париж: ЮНЕСКО, 2000. – С. 8.
 5. Региональные рамки действий для стран Европы и Северной Америки, приняты Конференцией по образованию для всех стран Европы и Северной Америки, Варшава, 6 – 8 февраля 2000г. // Всемирный форум по образованию (2000; Дакар). Дакарские рамки действий: Образование для всех: выполнения наших коллективных обязательств: Приняты Всемирным форумом по образованию: 26 – 28 апреля 2000 г., Дакар, Сенегал, включая шесть региональных рамок действий. – Париж: ЮНЕСКО, 2000. – С. 64–65.
 6. Всемирный доклад по мониторингу Образования Для Всех [Электронный ресурс]. – Режим доступу: https://en.unesco.org/gem-report/sites/gem-report/files/Global_PR_ru.pdf– Дата звернення: 3 червня 2018. – Назва з екрану.
 7. Инчхонская декларация. Образование 2030 [Электронный ресурс] Режим доступу: <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002338/233813M.pdf> – Дата звернення: 3 червня 2018. – Назва з екрану.

References:

1. MAJOR, F. (1994) *Obrazovanye y chelovecheskoe razvitye. YuNESKO. Deyatel'nost' v oblasti obrazovanyya vo vsem myre*. Paryzh, s. 68
2. *Ustav Orhanyzacyu Ob'edynennyh Nacyj po voprosam obrazovanyya, nauky y kul'tury / Osnovnye dokumenty*. Yzdanye 2014 hoda, vklyuchayushhee teksty dokumentov y yzmenenyua, prynyatyh Heneral'noj konferencyej na 37-j sessyy (Paryzh, 5 – 10 noyabrya 2013 h.). s. 237. [Online] Available from: <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002269/226924r.pdf#page=6> [Accessed: June 3, 2018]
3. Rasshyrennye kommentaryy k Dakarskym ramkam dejstvyj: ODV: vypolnenye nashyx kollektivnyx obyazatel'stv (2000) // *Vsemyrnyj forum po obrazovanyyu (2000; Dakar). Dakarskiye ramky dejstvyj: Obrazovanye dlya vsekh: vypolnenyya nashyx kollektivnykh obyazatel'stv: Prynyaty Vsemyrnyim forumom po obrazovanyyu: 26 – 28 aprelya 2000 h., Dakar, Senegal, vklyuchaya shest' rehyonal'nyx ramok dejstvyj*. Paryzh: YuNESKO, s. 12.
4. Tekst, prynyatyj Vsemyrnyim forumom po obrazovanyyu Dakar, Senegal, 26 – 28 aprelya 2000 h. (2000) // *Vsemyrnyj forum po obrazovanyyu (2000; Dakar). Dakarskiye ramky dejstvyj: Obrazovanye dlya vsekh: vypolnenyya nashyx kollektivnyx obyazatel'stv: Prynyaty Vsemyrnyim forumom po obrazovanyyu: 26 – 28 aprelya 2000 h., Dakar, Senegal, vklyuchaya shest' rehyonal'nyx ramok dejstvyj*. Paryzh: YuNESKO, s. 8.
5. Rehyonal'nye ramky dejstvyj dlya stran Evropy y Severnoj Ameryky, prynyaty Konferencyej po obrazovanyyu dlya vsekh stran Evropy y Severnoj Ameryky, Varshava, 6 – 8 fevralya 2000h. (2000) // *Vsemyrnyj forum po obrazovanyyu (2000; Dakar). Dakarskiye ramky dejstvyj: Obrazovanye dlya vsekh: vypolnenyya nashyx kollektivnyx obyazatel'stv: Prynyaty Vsemyrnyim forumom po obrazovanyyu: 26 – 28 aprelya 2000 h., Dakar, Senegal, vklyuchaya shest' rehyonal'nyx ramok dejstvyj*. Paryzh: YuNESKO, s. 64–65.

6. *Vsemyrnyj doklad po monytorynhu Obrazovanyya Dlya Vsex* [Online] Available from: https://en.unesco.org/gem-report/sites/gem-report/files/Global_PR_ru.pdf [Accessed: June 3, 2018]
7. *Ynchxonskaya deklaracyya. Obrazovanye 2030* [Online] Available from: <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002338/233813M.pdf> [Accessed: June 3, 2018]

Viktoriiia Pilkevych, PhD in History, Assistant Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv

«EDUCATION FOR ALL» IN UNESCO'S ACTIVITIES

Abstract. *The activities of UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) in the educational sphere have been researched. The article as well focuses on the important program «Education for All». At the World Education Forum (Dakar, 2000), the governments pledged to achieve «Education for All» and identified six goals to be met by 2015. Therefore the study examines these goals. Special attention has been paid to the results of this program. According to the World Report on Monitoring «Education for All», the statistics has been presented to achieve the goals set. The study outlines the problems of this sphere that need to be solved in the future. It is emphasized that a number of goals, namely the right of all to education, gender equality, improvement of the education system, etc. are extremely important.*

The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization organizes different conferences, forums for solution problems of education, gives important recommendation for improvements educational sphere.

The views of the General Directors of UNESCO on the role of education in UNESCO's activities, on implementation of the provisions of the «Education for All»

have been given. The author as well emphasizes on the high importance of educational sphere of the activities of UNESCO.

In accordance with the new declaration, the study outlines the perspective of educational sphere of UNESCO's activities (from 2015 to 2030).

Key words: UNESCO, «Education for All», declaration, forum, monitoring.

Надійшла до редколегії 05.06.2018.